PARAAT 1 MEI 1945 - NUMMER 15 EN 16

WEEKBLAD VOOR DE VAKBEWEGING VOOR DELFT EN OMSTREKEN

Dageraad

Nu kunt gij niet langer meer wachten,
Op, Socialisten, 't is uw tijd!
Richt nu het brandpunt van uw krachten
Eendrachtig tot de nieuwe strijd.
Verzamelt hen, die u miskenden,
De wereld, die u heeft gesmaad
En over d'as van haar ellenden
Gloei' zegenend uw dageraad.

Nooit werd de mensheid zo geslagen.
't Eens rijke land zo rauw doorgroefd,
Het krijgsgeweld heeft met zijn plagen
Nooit d' aarde bitterder beproefd,
Maar 't lijden loutert, die geloven
En sterkt hen, als het vuur het staal,
Geen dwinglandij kan 't hun ontroven:
Nog zekerder is 't lichtend ideaal.

Slechts gij kunt nu de stortvloed stuiten
Van verd're nood en ondergang,
En houden, die nu willen muiten
Op 's werelds puinhope, in bedwang.
„Reactie" én „Kapitalisme"
Die twee hyena's willen saam
Nu graven schenden . . . Socialisme,
Bedwingt hen, in Uw heil'ge naam.

Bedwingt hen, tot alom Uw vrede
Zich koest'rend over d' aarde breidt;
Bekeert hen tot het recht, de rede
En tot geloven in Uw tijd.
Dan zullen matte ogen lichten
In 't klaar geluk, dat Gij hen schenkt,
Geen hart zal meer van nooddruft zwichten,
Geen vrije geest wordt meer gekrenkt.

Nu kunt gij langer niet meer wachten,
Op, Socialisten, 't is uw tijd!
Richt nu het brandpunt van uw krachten
Eendrachtig tot de nieuwe strijd.
Verzàmelt hen, die u miskenden,
De wereld, die u heeft gesmaad
En over d' as van haar ellenden
Gloei' zegenend uw dageraad.

Vervolg van pag. 3

Gij allen,
Komt één dag van Uw hoge standpunt af; vergeet de afstand, die Gij steeds tussen U en Uw arbeiders in acht neemt, en als Gij met ons het feest van de arbeid niet kunt vieren, ziet dan welwillend neer; hoont dit feest niet als een politiek onderonsje van wat ontevredenen; beseft de culturele, verheffende uitwerking van feest, dat door arbeiders door goede muziek, mooie zelf ontworpen vlaggen, door poëzie en spel en dans tot een volksfeest gemaakt wordt, dat misschien slechts in de prachtige spelen der Middeleeuwen zijn gelijke vindt. Nu, in de waanzin van de oorlog, door een verdwaasd volk over de wereld gebracht, is het feest van de arbeid verdwenen.
Maar gij, oudere arbeiders, weet gij nog hoe schoon de Meidag was?
En weet gij, dat het feest zal terugkomen?
Als gij, arbeiders, het wilt, dan zal de wereld eens een schone woonplaats voor allen worden.

MEI

Mei, hoe gezegend zijt gij!
geweven met zilveren koorden
toont g'ons uw mooiste bloemenkleed
langs spieg'lende waterboorden.

Mei, hoe gezegend zijt gij!
gekleurd achter gouden zonne,
berst de natuur voor ons open
en doet er de zomer komme.

Mei, hoe gezegend zijt gij!
als brenger van 't jong nieuwe leven
doet g'ons weer de hope hergeven
van 't ende der slavernij.

appèl

Laat ons de mens wekken in de arbeider, opdat hij rijp worde voor de dienstbaarheid der gemeenschap, welke de enig ware vrijheid is.

Op het Meifeest hielden de arbeiders appèl. Alle organisaties waren aanwezig met hun vlaggen en vaandels. Daar zag men de politieke partij, de vakbeweging met al haar bonden, de jeugdbeweging, de blauwe N.V., de jongeren daarvan, de J.V.O., de Volksstem, Crescendo zorgde voor muziek. Zonder luister viert men geen feest. Daar was het Instituut voor Arbeidersontwikkeling, de Studentenclub, de Vrouwenclub, Multatuli, de arbeiderstoneelvereniging.
Alle organisaties, die een of ander aanzicht van het socialisme gestalte wilden geven waren aanwezig. Het socialisme is een rijke, veel omvattende beweging, omdat het de mens en de samenleving op het oog heeft. Daar waren op het Meifeest de politieke strijders, zij die zich op economisch terrein bewogen, en arbeiders die de culturele belangen behartigden, zowel ontwikkeling, als kunst, schoonheid en vermaak aan den arbeider schonken. Er waren studerenden, en werkenden, jongeren en ouderen; mannen, die in de maatschappij vooraan stonden in de strijd voor het socialisme, zowel als de huisvrouwen, die hun plicht deden in de binnenkamers en keukens, maar toch ook wisten, dat in het socialisme een nieuwe schoonheid, ook voor hen, gloorde.
De kleine burgerman, beangst voor maatschappelijke verandering, die zijn veilige rust op een veilig plekje op de maatschappelijke ladder 2 treden boven het proletariaat in gevaar meende, zag in deze rijkgeschakeerde beweging slechts politiek. Hij deed niet aan politiek, zag de nieuwe schoonheid niet en bleef afzijdig. In zijn blaadje las hij wat smalende opmerkingen over het feest der roden, en was blij als de Meidag overal in Europa rustig verlopen was, zoals alle bladen meldden. De arbeidersbeweging had slechts appèl gehouden.
Nu wachten wij allen samen op de bevrijding, die aanstaande is. Bevrijding van de zware druk der dictatuur. Dan zal weer de democratie terug keren, en dan houdt de arbeidersbeweging weer appèl, zo het nodig is. Dan roept zij weer op allen, die werken in mijnen, fabrieken, op het land. Dan roept zij op allen, die arbeiden op kantoren en bureaux, alle arbeiders met schone handen, zowel als de werkers met de vereelte knuisten. Maar ook U roept zij, jongeman, die de wereld en de maatschappij pas gaat ontdekken. Kom en luister.
Ook U, die met een goed verstand begenadigd zijt en wier ouders de middelen hebben om U te laten studeren. Studeert naast Uw wetenschap, die U eenmaal een goede betrekking zal geven ook sociologie. Leert de kwalen der maatschappij en bestudeert haar genezing.
Ook U, dokter, die de ellende in de maatschappij ziet, de zieken weet te genezen en een veilig wel verzorgd bestaan U kunt veroveren. Kijk ook verder dan de armoedige zolderkamer, waar het bleekneusje ligt, en vraag U eens af of de arbeid niet beter gewaardeerd kan worden dan zij nu wordt.
En U, wiens ideaal een gezin met een jongen en een meisje is, netjes gekleed en goed onderwezen en zelf een rustige, verzorgde oude dag, U roept de arbeidersbeweging ook. Denk eens na of Uw particulier ideaal nu werkelijk het hoogste is; of de afstand in welstand en ontwikkeling tussen U en de arbeider wel een ten alle tijde en onherroepelijk zo groot moet blijven.
En Gij, die U geen socialist zult of kan noemen, bestudeer het kapitalisme; bestudeer zijn ontwikkeling en zijn zegeningen en tekortkomingen voor de maatschappij; doch blijf niet onverschillig.
Want de arbeidersbeweging roept op haar jaarlijks appèl allen op, die nog werkelijk leven. Wij roepen de levenden, die beseffen dat de samenleving groeit en verder schrijdt. Gij allen die werkelijk leeft, die lief hebt en haten kunt, die oordelen en veroordelen kunt, denkt op, het feest van de arbeid eens na over de arbeid, die allen adelt. Maar ook over het bezit, dat immer voortjaagt en nimmer rust gunt.
En beseft dan, dat gedwongen armoede geen deugd is en evenmin als opgelegde of aangepreekte tevredenheid tot volle ontplooiing van de zo rijke mensenziel kan leiden. Komt tot ons, allen, wien menselijkheid lief is.

Weet gij nog . . . ?

Weet gij nog hoe het feest van de arbeid gevierd werd op de eerste dag van de mooie Meimaand! Welk een heerlijke herinneringen heb ik aan deze feestdag, waarvan ik bij het ouder worden steeds duidelijker de diepere betekenis heb leren inzien.
Ik was nog een kind, toen ik voor het eerst met mijn ouders mee mocht. 's Ochtends vroeg plukte mijn vader in ons tuintje voor allen een rode tulp, die wij op de borst staken. Ik had vrij van school, welk een vreugde! In feeststemming gingen wij gezamenlijk naar de optocht. Muziek voorop. Vlaggen, bont en kleurig, de A.J.C.'ers met muziekinstrumenten, met kleurige linten er aan, vrolijke versjes, een pracht stoet van feestelijk gezinde mensen, die na een plezierige wandeling het grote gebouw op het Oude Delft binnen trok. Daar kreeg ik een glas limonade. In de zonnige tuin onder de prachtige beuk vertoonde een speeltroep uit de A.J.C. een klucht en danste en zong en er was gelach en af en toe uitbundige vrolijkheid. Het was een echt feest, waar ieder plezier had. De kinderen hadden pret en genoten en de ouderen genoten weer van het plezier der kinderen. Later mocht ik ook 's avonds mee. Weer een optocht. Nu met spandoeken, soms verlicht, waarop leuzen, die de hartstochtelijke wensen vertolkten, waarover ik thuis wel eens hoorde praten. Weer muziek voorop: stevige marsmuziek klonk langs de grachten. Plezierig liep je op het forse rythme. Af en toe werden liederen gezongen, waarbij men mèènde wat men zong. Het waren teksten, waarover je na kon denken; die inhoud hadden. Ja, mocht het eens op de wereld zo worden, als de mensen zo hartstochtelijk zongen, zo dacht ik vaak onder het marcheren in de stoet. „Acht uur. acht uur, geen langere arbeidsduur." Deze leus is tenslotte werkelijkheid geworden. Toen mijn vader het lied zong en ik over de tekst nadacht, begreep ik niet, waarom er zo lang gestreden moest worden om zo'n eenvoudige wens. Vaak heb ik er over nagedacht, waarom onze overbuurman, die op een kantoor was, thuis kon ontbijten, terwijl mijn vader met zijn „stikkezakje" en zijn blauwe drinkenskannetje al lang weg was, als wij met moeder ontbeten. Waarom mijn vader zo dikwijls pas thuis kwam, als wij haast naar bed moesten, terwijl mijn vriendje 's zomers zo dikwijls vòòr het avondeten zijn vader 's avonds tegemoet kon lopen en zij dan samen plezierig naar huis gingen.

De achturen-wet is tot stand gekomen, zoals zovele andere meileuzen tenslotte werkelijkheid geworden zijn. Weet gij nog in welk een taaie strijd de overwinning eindelijk behaald is. In de boeken van Vliegen en Troelstra kun je nog lezen, hoe kleinzielig de machtigen der aarde en hun gehoorzame pers deze arbeiderswensen bestreden. Doch zij hebben het pleit verloren. Algemeen kiesrecht, achturenwet, ouderdomspensioen.... eens waren het slechts leuzen van een klein groepje, die belachelijk gemaakt werden; nu zijn het sociale wetten, die niemand meer missen wil.

Zo vaak de Meistoet door de arbeidersbuurten trok, door Zuiderstraat, Pieterstraat, Donkersteeg, keek ik met verbazing naar de vrouwen en mannen aan de deur van de verveloze, kleurloze huisjes; grauw en goor waren huizen, mensen, kleding. Uit de dakraampjes puilden een aantal kinderen in nachtgoed, of eigenlijk alleen in groezelige hemdjes. Nachtgoed hadden ze blijkbaar niet. Waarom komen deze mensen niet in de stoet. Zouden zij geen achturige werkdag wensen, geen betere woning, geen beter onderwijs voor hun kinderen? Zouden zij geen plezier kunnen vinden om één dag in het jaar het feest van de arbeid te vieren? Toen ik later het opstel van Oscar Wilde las: „De ziel des mensen onder het socialisme", vond ik daarin de zin: Geen enkele onderliggende klasse beseft haar eigen leed, en toen begreep ik waarom deze armoe zich niet aansloot bij ons feest. Zij beseften niet, wat zij ontbeerden. Bij fakkellicht en flambouwen trok de stoet weer door de brede gang naar de tuin. Nu was er een spreker voor de grote mensen, die vertelde hoe in 1890 een mijnwerker op een internationaal congres van vakverenigingen voorstelde om één dag van het lange arbeidsjaar te wijden tot een feestdag, tot het feest van de arbeid. Overal in de wereld waar zwarte kolen en schitterend zout uit de aarde gedolven werd, waar machines ratelden, waar in al te lange arbeidsuren voedsel en kleding, rijkdom en welvaart voortgebracht werden, zouden alle werkers zich op één en dezelfde dag verzamelen, de heilige arbeid wijden; het feest van de arbeid ook voor vrouwen, meisjes en kinderen gaan vieren. De eerste dag van de maand Mei werd als feestdag gekozen. Eén dag van feest en bezinning. Deze prachtige gedachte ontroerde mij.
Ook was er op het avondfeest een spreekkoor.

Machtigen!
Hier, nog half duiz'lend,
van Uw slagen
hier staan wij weder;
en verheffen ons weder
tegen U.

Met al uw macht
hebt ge niet gewonnen:
hier staan wij weder
ongebroken, onberouwvol,
als eenmaal, als immer,
en trotseren u.

Zo klonken de forse stemmen.
Machtigen! Gij die de wereld regeert, neen, niet alleen regeert, maar in bezit genomen hebt! Gij, die woont in comfortabele huizen, wier vrouwen door huispersoneel tot vrijgestelden van zware arbeid zijn geworden, die goed gekleed en goed gevoed gaat (toen de leiding nog in Uw handen was, en zo als het weer zal zijn, als Gij Uw plaats weer herneemt); Gij, die Uw kinderen kunt laten onderwijzen tot aan de mannelijke leeftijd; Gij, die niet de slopende nachtarbeid in Uw continubedrijven kent, en toch lange vacanties hebt; Gij, zo straks weer de heersers der wereld; en Gij, die mensenliefde en broederschap predikt, die de waarde van elk mens hoogacht en weet, dat hij door arbeid geadeld wordt,

Slot volgt op pag. 2

Meen niet, als de meerderheid naar geen socialisme haakt, dat men haar dan als een bereide spijs dat socialisme in de mond kan wringen en zeggen: „Neem en eet, en gij zult gelukkig zijn!"

HET EERSTE MEIFEEST IN NEDERLAND

Het besluit op het congres te Parijs genomen om op de eerste Mei 1890 openlijk op te treden ten gunste van een achturige werkdag had een geweldige deining in heel Europa te weeg gebracht. In alle landen stelden bourgeoispers en regering zich aan, alsof tot de revolutie besloten was en alsof op de dag van 1 Mei een burgeroorlog zou uitbreken.
Deze angst wijst op een slecht geweten. Men voelde zijn veilig bestaan bedreigd. Diep in het onderbewustzijn zal wel de erkenning gesluimerd hebben, dat de vraag van de arbeiders rechtvaardig was. Zij vroegen immers veel minder dan de leiders en beheerders der maatschappij voor zichzelve hadden bereikt en ook veel minder dan de machtigen der aarde aan deze onderliggende klasse had kunnen geven. Met spanning zag men overal de eerste Mei 1890 tegemoet.
De Standaard schreef, dat er veel kans was, dat de dag van 1 Mei te Parijs in een politieke revolutie zou ontaarden. Het blad drong er op aan, dat de regering de hele demonstratie zou verbieden.
Patrimonium zond een manifest de wereld in. Daarin stond o.a. „Door hen, die onrust zoeken te zaaien en u op de weg der revolutie willen leiden, wordt gij opgeroepen tot een betoging tot het verkrijgen van een normale arbeidsdag.
Hoewel wij ons over het al of niet wenselijke daarvan thans niet uitspreken, raden wij u aan, neemt toch geen deel aan die betoging . . . enz."
In alle plaatsen van betekenis werd het houden van een optocht geweigerd. Overal nam de politie een vijandige houding aan, trok o.a. te Amsterdam alle biljetten van de muren. Slechts de radicale pers verdedigde het recht der arbeiders.
In Italië, Oostenrijk en Frankrijk had men de soldaten op voet van oorlog uitgerust en waren scherpe patronen uitgedeeld.
In den Haag was het garnizoen gekonsigneerd. Het Leeuwarder garnizoen was met 150 man versterkt. Zalen konden door de organisators haast nergens gehuurd worden.
In Leeuwarden slaagde de demonstratie het best. Hier waren 10.000 meetinggangers. De Leeuwarder burgerij was zo bang gemaakt, dat in 't eerst zich niemand op straat durfde te begeven. Blinden waren voor de winkelramen aangebracht.
Toen men het „opstandige" volk van achter de ramen eens goed had aangekeken, verdween de vrees en durfden de Leeuwarders zelf ook weer op straat te komen, zodat de stad een feestelijk aanzien kreeg. Dr. Vitus Bruinsma sprak te Middelburg en Vlissingen.
Te 's-Gravenhage nam de demonstratie een zeer grote omvang aan. De grote zaal van Casino was opgepropt vol. Bij het uitgaan der vergadering kwam het helaas tot een vrij heftige botsing met de politie, die er op vreselijk woeste wijze op insloeg. Een van de veiligheidsmaatregelen, die men in verschillende plaatsen nam, was, dat men bekende socialisten, o.a. Nieuwenhuis en Fortuyn de hele dag door twee rechercheurs liet begeleiden.
Toen de beangste burgerij zag, dat de arbeiders op 2 Mei weer rustig aan het werk gingen, lachte ze zichzelf uit over haar vrees. Erger was echter, dat nu de vrees verdween, ook het geweten weer in slaap gezongen werd met het niet zeer schone liedje van het geweld. Ze meende, dat het krachtig optreden der gewapende macht de arbeiders in toom gehouden had. Dat er een menselijker, liefdevoller, Christelijker weg was tot sociale vrede, was in het bewustzijn van de bezitters nog niet opgekomen.
Er zouden daarvoor nog vele Meifeesten gevierd moeten worden.

HOE HET MEIFEEST ONTSTOND

Op 14 Juli 1889, honderd jaren nadat het volk van Parijs de Bastille, de gevangenis van het oude regiem, had veroverd, werd er in de Franse hoofdstad het eerste socialistische internationale congres geopend. De plannen voor zo 'n congres waren in verschillende landen door allerlei arbeidersbewegingen al enige jaren besproken. In elk land voelde de ontluikende arbeidersbeweging de behoefte om internationaal tot gelijkheid van opvatting omtrent de te voeren strijd te komen. Contact werd gevonden en de Engelse vakverenigingen besloten, om aan de Franse arbeidersorganisatie te verzoeken, een internationaal congres bijeen te roepen. Het zou te Parijs gehouden worden, ter gelegenheid van het eeuwfeest der Franse revolutie, en het zou 'n socialistisch verbroederingscongres worden. De Franse arbeidersbeweging was echter nog niet eensgezind. Verschil van theoretisch en taktisch inzicht had verscheidene verenigingen doen ontstaan, die elkaar nogal eens bekampten. Een der richtingen had de opdracht tot het bijeenroepen van het congres ontvangen. In Frankrijk ontstond onder de socialisten een strijd, wie eigenlijk het congres bijeen behoorde te roepen. Socialisten in andere landen kozen partij voor de een of andere richting. Het resultaat was, dat er twee internationale congressen bijeen kwamen. Ze bespraken dezelfde onderwerpen en verschillende sprekers spraken voor beide congressen. De richting, die oorspronkelijk van de Engelse vakvereniging de uitnodiging had ontvangen, was die der Possibilisten. Hun congres was het talrijkst. Het telde 588 afgevaardigden uit elf verschillende landen.
Het tegen-congres telde 380 afgevaardigden en had een meer Marxistische kleur. Vooral ook omdat er de grote theoretische figuren uit die tijd aanwezig waren. Het telde 380 afgevaardigden, waaronder Friedr. Engels, Bebel, Liebknecht, Anseele, en Domela Nieuwenhuis. Op dit congres werd besloten, op voorstel van een gewezen mijnwerker Dormon „dat op 1 Mei 1890 alle arbeiders in alle steden van Europa en Amerika in 't openbaar zouden optreden ten gunste van een normale arbeidsdag van acht uren".
Beide congressen waren het zo goed als op alle punten eens; en ook op dit punt.
Op latere congressen werd dit voorstel bekrachtigd en besloten aan het openbaar optreden ten gunste van een arbeidsdag van acht uren het karakter van een feest van de arbeid te geven.

MEILEUZEN UIT HET VERLEDEN
EN IN DE TOEKOMST

Verschillende Meileuzen, eertijds belachelijk gemaakt en honend afgewezen, zijn nu in elementen van onze cultuur omgezet en niemand denkt erover, deze weer uit ons volksleven te verwijderen. Wij denken aan:

Ten strijd voor acht uur arbeidstijd!
Op voor algemeen kiesrecht!
Strijd mee voor ouderdomspensioen!

De nieuwe Meileuzen zullen zijn:

Voor democratie ook in het bedrijfsleven!
Voor ordering in de productie!
Productie is gemeenschapsbelang; geen kapitaalbelang!

Zal Nederland de grootheid tonen en de voortvarendheid bezitten om deze economische beginselen sneller te aanvaarden, dan de sociale en politieke uit het verleden.

En wat doet Gij, kameraad, daaraan?